

спрямування має тема «Частини тіла», що вивчається протягом чотирьох годин; на другому курсі термінологічний апарат значно розширюється завдяки темам «Моя майбутня професія», «Я захворів», «У поліклініці», «Хвороби, травми», «Ділова гра «У лікаря», «Медицина. Медичні спеціальності. Медичний персонал», «Відділення лікарні», «Перша медична допомога» та багатьох інших. Студенти, залежно від теми, вчать оперувати складними медичними термінами: *запаморочення, свербіж, висип, зубний біль, кровonosні судини, абдомінальний хірург, оперативне лікування, хірургічне втручання, гіпертонічна хвороба, щитоподібна залоза* тощо.

Грамотичні форми і конструкції студенти засвоюють, спираючись на вивчену лексику, тому на першому курсі будують переважно односкладні поширені речення типу *У мене болить (болять)...*; *Я їду (ти їдеш, він, вона йде, ми йдемо, ви йдете, вони йдуть) до лікаря; Сестра (мама, бабуся, брат, тато) погано (добре) почувається; Сестра і брат погано (добре) почуваються; Університетська лікарня (поліклініка, аптека) розташована на вулиці Шпитальній* тощо. На другому курсі конструкції значно ускладнюються: *Абдомінальний хірург займається лікуванням органів черевної порожнини; Є такі спеціалізації дантиста: стоматолог-терапевт, стоматолог-хірург, стоматолог-ортопед, дитячий стоматолог; У гастроентерологічному відділенні лікують захворювання органів травлення, наприклад, гастрит, виразку, гепатит, панкреатит, холецистит* тощо.

Відповідно до навчальної програми поступово ускладнюються і тексти, на базі яких, послуговуючись лексичним запасом, студенти будують монологи, діалоги, полілоги. Так формується зв'язне мовлення іноземців.

Отже, у формуванні професійної компетентності студентів медичного університету важливу роль відіграють заняття з української мови як іноземної, де комплексно формуються фонетична, лексична, граматична компетенції, необхідні для професійної комунікації майбутніх лікарів.

Література

1. Концепція мовної освіти іноземців у вищих навчальних закладах України. URL: www-center.univer.kharkov.ua/vestnik/full/261.pdf (дата звернення: 10.04.2020).
2. Ренчка І. Викладання української мови як іноземної: формування мовної і мовленнєвої компетентності. *Теорія і практика викладання української мови як іноземної*. 2014. Вип. 9. С. 171–179.
3. Шевчук С.В. Українська мова за професійним спрямуванням: підручник / С. В. Шевчук, І. В. Клименко: 3-тє вид., виправ. і доповн. К.: Алерта, 2013. 696 с.

УДК 371.132:373.034

Іванюк І. В.

кандидат педагогічних наук, доктор філософії,
директор Тернопільського навчально-виховного комплексу
«Загальноосвітня школа І–ІІІ ступенів – правовий лицей № 2»

tzschool2@ukr.net

МЕТОДИЧНІ КОМПЕТЕНЦІЇ ЯК ЗАПОРУКА УСПІХУ ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПЕДАГОГА

Методичні компетенції, що визначають здатність педагога до ефективної організації педагогічного процесу за своїм фахом, включають: високу компетентність та професіоналізм у викладанні фахової дисципліни; володіння інноваційними методиками організації педагогічного процесу учнів, активне їх використання у викладацькій діяльності, інноваційний тип педагогічного мислення. Наприклад, методичні компетенції вчителя-філолога включають, передусім, власну високу мовну культуру, ставлення до мови як до пріоритету розвитку національної культури, основи національної самоідентифікації. Означена компетентність також включає знання інноваційних методик викладання лінгвістичних дисциплін, потребу в постійній модернізації своєї методики організації навчального процесу на основі діагностики реального рівня її ефективності, діагностики рівня навчальних досягнень школярів в області філологічних дисциплін. Важливою ознакою є відкритість до інновацій у сфері гуманітарної, лінгвістичної освіти, перманентність професійного саморозвитку, науково-пошукова діяльність, як його значуща складова.

Принципова відмінність традиційних знань та умінь вчителя, які визначають його здатність до реалізації комплексу загальновизнаних педагогічних функцій, полягає в тому, що компетенції передбачають таку модель організації навчально-виховного процесу, яка базується не на інформаційно-репродуктивному підході, а на компетентнісному, основним компонентом якого є особистісна орієнтованість, а основний механізм – взаємодія суб'єктів педагогічного процесу, цілісного освітнього простору.

Педагог інноваційного типу в сучасних умовах повинен бути в постійному пошуку нових методів навчання і виховання, стимулів до розвитку творчості, реалізації обдарованості школярів. Окрім основних знань, вмінь, навичок, що складають професійну компетентність і пов'язані з організацією педагогічного процесу, учитель повинен виконувати функціональні обов'язки, ті норми, порушення або недотримання яких може трактуватись, як протизаконні дії, відхилення від посадових інструкцій тощо.

Через призму вимог посадової інструкції педагог, організовуючи навчально-виховний процес, забезпечує виконання його важливої мети – збереження життя і здоров'я учнів загалом, він несе особисту відповідальність за дотримання основних вимог щодо створення позитивного психологічного середовища, умов для охорони життєдіяльності учнів.

У цьому контексті педагог є суб'єктом створення конструктивного, профільно орієнтованого освітнього середовища, що забезпечує сприятливі умови для навчальної діяльності учнів, їхньої особистісної самореалізації. Це передбачає:

1) створення умов для забезпечення сприятливого психологічного мікроклімату в освітньому просторі НЗ, конструктивних, доброзичливих взаємовідносин в учнівському, педагогічному колективі. Передусім це стосується загальної культури педагога: володіння рисами толерантності, такту,

дотримання високої культури спілкування в середовищі учнів і колег, у взаємовідносинах з батьками учнів. У цьому контексті ефективним є проведення семінарів, зустрічей з успішними людьми, психологами щодо можливостей досягнення відповідної мети, забезпечення здорового психологічного мікроклімату в системі формування єдиного освітнього простору;

2) організацію позаурочної і позашкільної роботи учнів, що має високий потенціал у забезпеченні їхнього розвитку обдарованості, формуванні в них активної життєвої позиції, сприяє особистісній самореалізації, а також підвищенню профільних компетенцій відповідно до індивідуальних здібностей та інтересів учнів;

3) ефективну організацію роботи з дітьми, які потребують особливої уваги. Педагоги мають співпрацювати з психолого-соціальною службою загальноосвітнього навчального закладу, класними керівниками з метою створення банку даних про дітей (сиріт, напівсиріт, неблагополучних сімей). І тут не лише діти-сироти, з неблагополучних сімей, а й діти, які є соціальними сиротами, батьки яких зайняті заробітчанством, зазвичай за кордоном, не мають з ними спілкування, а отже, й ефективного впливу на виховання;

4) реалізацію діагностичних функцій. Важливо виявляти рівень навчальних досягнень учнів, їхніх інтелектуальних здібностей і інтересів, у тому числі в області профільного навчання, слабкі сторони щодо виховання високих моральних цінностей, культури поведінки та ін.

Виділені вище компетенції актуальні не лише для вчителя і для управлінця, який виступає головним суб'єктом формування цілісного, профільно орієнтованого освітнього простору школи.

Акцентуємо увагу на суб'єктах, які найбільшою мірою реалізують організаційно-управлінські функції і, відповідно, впливають на якісні параметри формування освітнього простору профільного загальноосвітнього навчального закладу. Зокрема, дирекція, педагогічна рада, методичні об'єднання є структурними підрозділами, які за своїми функціональними обов'язками є найбільш дотичними до управлінських дій різного рівня, характер співпраці з якими стосується найбільш фундаментальних та принципових рішень щодо формування педагогічного процесу, функціонування навчального закладу загалом.

До структурних підрозділів допоміжного рівня, водночас суб'єктів організаційно-управлінської діяльності, освітнього процесу, а тому і цілісного освітнього простору, належать психолог загальноосвітнього навчального закладу, соціальний педагог, шкільний лікар, бібліотекар, які виконують функції опосередкованих регуляторів освітнього процесу відповідно до своїх повноважень.

Зовнішніми суб'єктами за своєю природою та специфікою реалізації організаційно-управлінських функцій є такі структурні підрозділи як рада загальноосвітнього навчального закладу, батьківський комітет, піклувальна рада, громадські організації, вони забезпечують його зовнішню взаємодію з іншими значущими суб'єктами організації, управління та регуляції освітнього

процесу, інтеграції загальноосвітнього навчального закладу в більш широкий соціальний простір.

За таких умов організаційно-управлінська діяльність загальноосвітнього навчального закладу проектується як значною мірою опосередкована управлінська діяльність (мінімізуючи прямий вплив керівників на учасників освітнього процесу), яка забезпечує не лише взаємодію всіх суб'єктів освітньої системи, а і трансформації управлінських функцій у самоуправлінські. Тому всі учасники освітнього процесу (безпосередні та опосередковані) займають суб'єктну позицію, тобто відчують свою причетність і реальні можливості не лише до формування цілісного освітнього простору, а і до управління ним, забезпечуючи перманентність розвитку та удосконалення.

Аналіз наукових джерел з проблем теорії освітнього менеджменту, професійної компетентності керівника освітнього закладу свідчать про активні наукові пошуки щодо структурної організації управлінської компетентності керівника навчального закладу, структури його управлінської діяльності, що є основою забезпечення глибокого розуміння феномену, а тому й моделювання продуктивних схем, моделей формування.

Основу управлінської компетентності керівника навчального закладу Л. Даниленко, Л. Карамушка визначають як комплекс знань, умінь, особистісних якостей у таких областях, як: науково-філософські, суспільно-політичні, психолого-педагогічні, предметні та соціально-функціональні.

Узагальнюючи зазначені позиції, ми трактуємо управлінську компетентність педагога, керівника загальноосвітнього навчального закладу профільного типу як свого роду інтегральне утворення (професійно цінні знання, вміння, вміння їх реалізовувати на практиці, особистісні якості), що визначають здатність педагога, керівника на основі продуктивної взаємодії, співпраці зі всіма суб'єктами освітньої системи до прийняття як стратегічних, так і тактичних рішень щодо перманентного розвитку та оптимізації цілісного освітнього простору загальноосвітнього навчального закладу сучасного профільного типу за базовими критеріями якості.

Література

1. Абульханова К. О. Методологічне значення категорії суб'єкта для сучасної психології / Ксенія Олександрівна Абульханова. Людина. Суб'єкт. Вчинок: Філософсько-психологічні студії / [за заг. ред. В. О. Татенка]. К.: Либідь, 2006. С. 37–52.
2. Андрущенко В. П. «Педагогічна матриця» української освіти: її значення для України і європейського світу / Віктор Петрович Андрущенко. Рідна школа. 2012. № 4/5. С. 13–18.
3. Антонович М. Правова культура українського народу в сфері прав людини: історичний розвиток та сучасний стан / М. Антонович. Право України. № 12. С. 75–79.
4. Балл Г. О. Орієнтири сучасного гуманізму (в суспільній, освітній, психологічній сферах) / Г. О. Балл: вид. 2-ге, доп. Житомир: Вид-во «Волинь», 2008. 232 с.
5. Бачинська Є. М. Механізм формування інноваційного освітнього